

הלכות חגיגה פרק ב

א. נשים ועבדים, פטורין מן הראיה; וכל האנשים, חיבין בראיה חוץ מחרש ואלם ושוטה וקטן וסומה וחגר וטמא וערל, וכן הזקן והחולה והרף והענג מאוד שאינן יכולין לעלות על רגליהן. כל אלו האחד עשר, פטורין; ושאר כל האנשים, חיבין בראיה.

ב. החרש אף על פי שהוא מדבר, אפלו חרש באזנו אחת פטור מן הראיה. וכן הסומה בעינו אחת, או חגר ברגלו אחת פטור. האלם אף על פי שהוא שומע, פטור. טמא ונדרגינוס פטורין, מפני שהן ספק אשה. מי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור, מפני צד עבדות שבו.

ג. ומניין שכל אלו פטורין מן הראיה: הרי הוא אומר "יראה, כל-זכורך" (שמות כג, יז; שמות לד, כג; דברים טז, טז), להוציא את הנשים. ומצות עשה שאין הנשים חיבות בה, אין העבדים חיבין בה; ועוד הרי נאמר "בבוא כל-ישראל" (דברים לא, יא), להוציא העבדים. ונאמר "בבוא כל-ישראל, לראות" (שם). כשם שהן באין להראות לפני ה', כך הם באים לראות הדר קדשו ובית שכינתו להוציא סומה שאינו רואה, אפלו נסמית עינו אחת: שהרי אין ראיתו שלמה, גמורה.

ד. ושם נאמר "למען ישמעו" (דברים לא, יב) להוציא מי שאינו שומע, שמיעה גמורה. "ולמען ילמדו" (שם) להוציא מי שאינו מדבר, שכל המצוה ללמד מצוה ללמד. ונאמר "בעלתך לראות את-פני ה'" (שמות לד, כד) מי שיכול לעלות ברגליו, להוציא חגר וחולה וזקן וענג. וכבר בארנו בהלכות ביאת המקדש, שאין הטמא ראוי לביאה; וכן הערל, מאוס בטמא.

ה. המקמץ, והוא שמלאכתו לקבץ צואת הפלבים וכיוצא בהן לעבד העורות או לרפואה, וכן המצרף נחשת במחצב שלו, והעבדנין אף על פי שהן מאוסין מפני מלאכתן הרי אלו מטהרין גופן ומלבושן, ועולין בכלל ישראל להראות.

ו. כל קטן שיכול לאחז בידו שלאביו, ולעלות מירושלים להר הבית אביו חיב להעלותו ולהראות בו, כדי לחנכו במצוות: שנאמר "יראה, כל-זכורך" (שמות כג, יז; שמות לד, כג; דברים טז, טז). ואם היה הקטן חגר או סומה או חרש אפלו באחת אינו חיב לחנכו, אף על פי שהוא ראוי לרפואה: שאלו היה גדול והוא כך היה פטור, כמו שבארנו.

ז. כל החיב בראיה, חיב בחגיגה; וכל הפטור מן הראיה, פטור מן החגיגה. וכלן חיבין בשמחה חוץ מחרש שאינו שומע ולא מדבר, ושוטה וקטן וערל וטמא: חרש שוטה וקטן מפני שאינן בני חיוב, הרי הן פטורין מכל מצוות האמורות בתורה; וערל וטמא מפני שאינן אוכלין בקדשים ואינן ראויין לביאה, כמו שבארנו בהלכות ביאת המקדש ובהלכות מעשה הקרבנות.

ח. מי שהיה חגר או סומה ביום ראשון, ונתרפא בשני פטור מן הראיה, ומן החגיגה: שביום חובתו היה פטור שכל ימות החג תשלומי ראשון הן, כמו שבארנו. וכן אם נטמא בלילי יום טוב הראשון אף על פי שטהר למחר, פטור; אבל אם נטמא ביום

ראשון הרי זה חַיִּב לְהֵבִיא חֲגִיגָתוֹ וּרְאִיתוֹ בְּתוֹךְ יְמֵי הָרֶגֶל,
כְּשִׁיטָהּ.

ז. מִי שֶׁבָּא לַעֲזֹרָה בְּכָל יָמוֹת הַחֵג, אֵינוֹ חַיִּב לְהֵבִיא עוֹלָה בְּיָדוֹ
בְּכָל עֵת שְׂיִכְנַס שְׁזֶה שְׁנֵאמַר "לֹא-יֵרָאוּ פָנַי, רִיקָם" (שְׁמוֹת כג, טו),
אֵינוֹ אֵלָא בְּעִיקַר הָרֶגֶל בְּלֶבֶד, שֶׁהוּא יוֹם רָאשׁוֹן, אוֹ תְּשֻׁלוּמֵי
רָאשׁוֹן. וְאִם הֵבִיא בְּכָל עֵת שְׂיִכְוֹא מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ, וּמְקַרִּיבִין
אוֹתָהּ לְשֵׁם עוֹלֹת רְאִיָּה: שֶׁהֲרִיאָהּ, אֵין לָהּ שְׁעוֹר.

י. הַפְּרִישׁ עֶשֶׂר בַּהֲמוֹת לַחֲגִיגָתוֹ, וְהַקְרִיב מֵהֶן מְקַצֵּת בְּרָאשׁוֹן,
וּפָסֵק שׁוֹב אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְקַרִּיב הַשָּׂאֵר, שֶׁהֲרִי שִׁיר אוֹתָם; וְאִם לֹא
פָּסֵק, אֵלָא דִּחְקוֹ הַיּוֹם, וְלֹא יָכוֹל לְהַקְרִיבֵן הַיּוֹם מְקַרִּיב הַשָּׂאֵר
לְמַחֲר.

יא. עוֹלֹת רְאִיָּה אֵינָהּ בָּאָה כְּלָה אֵלָא מִן הַחֲלִין, כְּשֶׁאֵר הַקְרִבְנוֹת
שָׂאֲדָם חַיִּב בָּהֶן. אֲבָל שְׁלָמֵי חֲגִיגָה, בָּאוֹת מִמַּעֲוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי
הַמַּעֲרָבוֹת עִם מַעֲוֹת חֲלִין; לֹקַח מִן הַתַּעֲרֵבֶת בַּהֲמָה, וּמְקַרִּיבָהּ
שְׁלָמֵי חֲגִיגָה: וְהוּא, שִׁיְהִיָּה שְׁעוֹר אֲכִילָה רָאשׁוֹנָה מִן הַחֲלִין
מִפְּנֵי שְׁשֻׁלְמֵי חֲגִיגָה חוֹבָה, וְכָל שֶׁהוּא חוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֵלָא מִן
הַחֲלִין. וְיוֹצֵא אָדָם יָדֵי חוֹבֶת שְׁלָמֵי חֲגִיגָה, בְּמַעֲשֵׂר בַּהֲמָה;
וְאֵין מְבִיאִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב גִּזְרָה, שֶׁמָּא יַעֲשֶׂר בְּיוֹם טוֹב.

יב. יוֹצֵאִין יִשְׂרָאֵל יָדֵי חוֹבֶת שְׁלָמֵי שְׁמִחָה, בְּנִדְרִים וּנְדָבוֹת
וּבְמַעֲשֵׂר בַּהֲמָה; וְהַפּוֹחֲנִים, בְּחֻטָּאת וּבְאִשָּׁם וּבְכֹכּוֹר וּבְחֻזָּה
וְשׁוֹק: שֶׁמִּצְוָה זוֹ הִיא לְשִׁמּוֹחַ בְּאֲכִילַת בֶּשֶׂר לִפְנֵי ה', וְהֲרִי
אֲכָלוּ. אֲבָל אֵין יוֹצֵאִין יָדֵי חוֹבֶתָן, לֹא בַּעֲוֹפוֹת וְלֹא בְּמִנְחוֹת
שְׂאִינָן בֶּשֶׂר הַמִּשְׁמַח.

יג. כָּכֵר בְּאַרְנוֹ בַּפִּסְחִים, שֶׁחֲגִיגַת אַרְבַּעַה עֶשֶׂר רְשׁוֹת; לְפִיכֹךְ
אֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יָדֵי חוֹבֶת חֲגִיגָה, אֲבָל יוֹצֵא בָּהּ יָדֵי חוֹבֶת
שְׁמִחָה.

יד. מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁלָמִים נֶדֶר אוֹ נִדְבָה, וְשִׁחַטָן מַעֲרֵב יוֹם טוֹב
אֶף עַל פִּי שֶׁאֲכָלָן בְּיוֹם טוֹב אֵינוֹ יוֹצֵא בָּהֶן יָדֵי חוֹבֶת חֲגִיגָה,
שְׂאִינָהּ בָּאָה אֵלָא מִן הַחֲלִין; אֲבָל יוֹצֵא בָּהֶן, יָדֵי חוֹבֶת שְׁמִחָה.
אֶף עַל פִּי שֶׁשִּׁחַטָן קֹדֶם הָרֶגֶל, הוּאִיל וְאֲכָל מֵהֶן בְּרֶגֶל, יֵצֵא יָדֵי
חוֹבֶתָו, שְׂאִינּוֹ צָרִיךְ לְשַׁחֵט שְׁלָמֵי שְׁמִחָה בְּשַׁעַת שְׁמִחָה.

טו. לֹא יֵבִיא אָדָם תּוֹדָה בְּיוֹם אַרְבַּעַה עֶשֶׂר, מִפְּנֵי הַחֲמִץ שֶׁבָּהּ,
שְׂאִין מְבִיאִין קִדְּשִׁים, לְבֵית הַפִּסּוֹל; וְאִם הֵבִיא, יוֹצֵא בָּהּ יָדֵי
חוֹבֶת שְׁמִחָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. הָאוֹמֵר הֲרִי עָלִי תּוֹדָה שֶׁאֲצַא בָּהּ
יָדֵי חוֹבֶתִי לְשֵׁם חֲגִיגָה חַיִּב לְהֵבִיא תּוֹדָה, וְאֵינוֹ יוֹצֵא בָּהּ יָדֵי
חֲגִיגָה: שְׂאִין חֲגִיגָה בָּאָה אֵלָא מִן הַחֲלִין.

טז. כְּשִׁיזְבַּח אָדָם שְׁלָמֵי חֲגִיגָה וְשְׁלָמֵי שְׁמִחָה לֹא יִהְיֶה אוֹכֵל
הוּא וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ בְּלֶבֶד, וְיִדְמָה שֶׁעָשָׂה מִצְוָה גְּמוּרָה, אֵלָא
חַיִּב לְשַׁמַּח הָעֲנִיִּים וְהָאֲמֻלָּלִים: שְׁנֵאמַר "וְהָלֹוי וְהַגֵּר וְהִיתּוֹם
וְהָאֲלֻמָּנָה" (דְּבָרִים טז, יד) מֵאֲכִיל הַכֹּל, וּמִשְׁקָן כָּפִי עֲשֹׂרוֹ. וּמִי
שֶׁאֲכָל זִבְחִיו, וְלֹא שִׁמַּח אֱלוֹ עָמּוֹ עָלָיו נֶאמַר "זִבְחֵיהֶם כָּלֶחֶם
אוֹנִים לָהֶם, כָּל-אֲכָלָיו יִטְמָאוּ: כִּי-לֶחֶם לְנַפְשָׁם" (הוֹשֵׁעַ ט, ד).

יז. מִצְוָה בְּלוֹי יֵתֵר מִן הַכֹּל לִפִּי שְׂאִין לוֹ לֹא חֶלֶק, וְלֹא נַחֲלָה,
וְאֵין לוֹ מִתְּנוֹת בְּבֶשֶׂר; לְפִיכֹךְ צָרִיךְ לְזַמֵּן לוֹיִים עַל שְׁלַחְנוֹ
לְשִׁמְחָה, אוֹ יִתֵּן לָהֶם מִתְּנוֹת בֶּשֶׂר עִם מַעֲשֵׂר שְׁלָחָם, כְּדִי
שִׁימְצָאוּ בוֹ צָרְפִּיהֶם. וְכָל הָעוֹזֵב אֶת הַלְוִי מִלְּשִׁמְחוֹ, וְשֶׁהָהּ

מִמֶּנּוּ מַעֲשָׂוֹתָיו בְּרָגְלִים עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "הַשֹּׁמֵר
לָהּ, פֶּן-תַּעֲזֹב אֶת-הַלֹּוִי" (דברים יב, יט).

הַלְבוּת חֲגִיגַת פָּרֶק ג

א. מִצֹּת עֲשֵׂה לְהַקְהִיל אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל, אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף,
בְּכָל מוֹצָאֵי שְׁמֹטָה כְּשִׁיעֵלוּ לָרֶגֶל, וְלִקְרוֹת בְּאֲזִינֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה
פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁהֵן מְזֻרְזוֹת אוֹתָן בַּמִּצְוֹת וּמַחֲזִיקוֹת יְדֵיהֶם בְּדַת הָאֱמֻת
שֶׁנֶּאֱמַר "מִקֵּץ שִׁבְעַת שָׁנִים, בַּמַּעַד שְׁנַת הַשְּׁמֹטָה בַּחֲג הַסִּפּוֹת.
בָּבוֹא כָל-יִשְׂרָאֵל . . . הַקֹּהֵל אֶת-הָעָם, הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף,
וְגֵרָה, אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיהָ . . ." (דברים לא, י-יב).

ב. כָּל הַפָּטוּר מִן הָרִאִיָּה, פָּטוּר מִמִּצְוֹת הַקֹּהֵל חוּץ מִן הַנָּשִׁים
וְהַטָּף וְהָעֶרֶל; אֲבָל הַטָּמֵא פָטוּר מִמִּצְוֹת הַקֹּהֵל שֶׁנֶּאֱמַר "בָּבוֹא
כָּל-יִשְׂרָאֵל" (דברים לא, יא), וְזֶה אֵינוֹ רָאוּי לְבִיאָהּ. וְהַדָּבָר בְּרוּר
שֶׁהַטָּמֵא וְהַנִּדְרָגִינוּס חִיבִין, שֶׁהֵרִי הַנָּשִׁים חִיבוֹת.

ג. אֵימָתִי הָיוּ קוֹרְאִין בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֹּא חֲג הַסִּפּוֹת,
שֶׁהוּא תַחֲלֵת יָמֵי חָלוֹ שְׁלֹמוֹעַד שֶׁלְשָׁנָה שְׁמִינִית. וְהַמֶּלֶךְ הוּא
שִׁיקְרָא בְּאֲזִינֵיהֶם, וּבַעֲזֹרַת הַנָּשִׁים הָיוּ קוֹרְאִין. וְקוֹרָא כִּשֶׁהוּא
יוֹשֵׁב; וְאֵם קָרָא מַעוֹמֵד, הָרִי זֶה מְשַׁבַּח.

ד. מֵאֵיכָן הָיָה קוֹרָא: מִתַּחֲלַת חֲמֵשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים עַד סוֹף פְּרָשַׁת
שְׁמֹעַ; וּמִדֹּלֶג ל"וְהָיָה, אִם-שָׁמַע" (דברים יא, יג), וְגוֹמֵר אוֹתָהּ;
וּמִדֹּלֶג ל"עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר" (דברים יד, כב), וְקוֹרָא מ"עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר" עַל
הַסֵּדֶר עַד סוֹף בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת, עַד "מִלְּבַד הַבְּרִית, אֲשֶׁר-כָּרַת
אַתָּם בַּחֲרֹב" (דברים כח, ט), וּפּוֹסֵק.

ה. פִּיצָד הוּא קוֹרָא: תּוֹקַעִין בַּחֲצוֹצְרוֹת בְּכָל יְרוּשָׁלַיִם, כְּדִי
לְהַקְהִיל אֶת הָעָם; וּמִבִּיאִין בִּימָה גְדוּלָּה, וְשֹׁלְעִין הִיתָה,
וּמַעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּאַמְצַע עֲזֹרַת נָשִׁים. וְהַמֶּלֶךְ עוֹלָה וְיוֹשֵׁב עָלֶיהָ,
כְּדִי שִׁישְׁמְעוּ קְרִיאָתוֹ; וְכָל יִשְׂרָאֵל הָעוֹלִים לַחֲג, מִתְקַבְּצִין
סְבִיבָיו. וְחֻזֵּן הַכִּנְסֶת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה, וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכִּנְסֶת,
וְרֹאשׁ הַכִּנְסֶת נוֹתְנוֹ לְסֹגֵן, וְהַסֹּגֵן נוֹתְנוֹ לְכוֹהֵן גָּדוֹל, וְכוֹהֵן גָּדוֹל
נוֹתְנוֹ לְמֶלֶךְ כְּדִי לְהַדְרֹו בְּרַב בְּנֵי אָדָם. וְהַמֶּלֶךְ מְקַבֵּל כִּשֶׁהוּא
עוֹמֵד; וְאֵם רָצָה, יוֹשֵׁב. וּפּוֹתַח וּמִבְרֵךְ כְּדֶרֶךְ שְׁמִבְרֵךְ כָּל קוֹרָא
בַּתּוֹרָה בְּבֵית הַכִּנְסֶת, וְקוֹרָא הַפְּרָשִׁיּוֹת שְׁאֻמְרָנוּ עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר,
וְגוֹלֵל וּמִבְרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ כְּדֶרֶךְ שְׁמִבְרֵכִין בְּכַתִּי פְּנִסִּיּוֹת. וּמוֹסִיף
שִׁבְעַת בְּרָכוֹת, וְאֵלֹו הֵן.

ו. רָצָה ה' אֱלֹהֵינוּ בַּעֲמֹךְ יִשְׂרָאֵל . . . מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ . . .
אַתָּה בַּחֲרַתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים . . . עַד מִקְדָּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמַנִּים,
כְּדֶרֶךְ שְׁמִבְרֵכִין בַּתְּפִלָּה; הָרִי שְׁלוֹשׁ בְּרָכוֹת כְּמַטְבֵּעֵן.

ז. רְבִיעִית מִתְפַּלֵּל עַל הַמִּקְדָּשׁ שִׁיעֲמֹד, וְחוֹתֵם בָּהּ הַשּׁוֹכֵן
בְּצִיּוֹן; חֲמִישִׁית מִתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁתַּעֲמֹד מְלָכוּתָם, וְחוֹתֵם
בָּהּ הַבּוֹחֵר בִּישְׂרָאֵל.

ח. שְׁשִׁית מִתְפַּלֵּל עַל הַכּוֹהֲנִים שִׁירָצָה הָאֵל עֲבוֹדָתָם, וְחוֹתֵם בָּהּ
מִקְדָּשׁ הַכּוֹהֲנִים; שְׁבִיעִית מִתְחַנֵּן וּמִתְפַּלֵּל בָּהּ כְּפִי מָה שֶׁהוּא
יָכוֹל, וְחוֹתֵם בָּהּ הוֹשַׁע ה' עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁעִמָּךְ צְרִיכִין לְהוֹשֵׁעַ,
בְּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

ט. הקריאה והפרכות בלשון הקדש, שנאמר "תקרא את-התורה הזאת" (דברים לא, יא) בלשונה, אף על פי שיש שם לעזוזת וגרים שאינן מכירין, חייבין להכין לבם, ולהקשיב אזנם לשמע באימה ויראה וגילה ורעדה, כיום שנתנה בו בסיני.

י. אפלו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כלה, חייבין לשמע בכוונה גדולה יתרה. ומי שאינו יכול לשמע מכון לבו לקריאה זו, שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת; ויראה עצמו כאלו עתה נצטוו בה, ומפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא, להשמיע דברי האל.

יא. יום הקהל שחל להיות בשבת, מאחרין לאחר השבת, מפני תקיעת החצוצרות והתחנות, שאינן דוחין את השבת.

הלכות בכורות

יש בכללן חמש מצוות שתי מצוות עשה, ושלוש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להפריש בכורות; (ב) שלא יאכל בכור תמים חוץ לירושלים; (ג) שלא יפדה הבכור; (ד) להפריש מעשר בהמה; (ה) שלא יגאל מעשר בהמה. וכללתי המעשר עם הבכור לפי שמעשה שניהם אחד, והכתוב כללו עמו: שנאמר "את-דמם תזרק" (במדבר יח, יז) כך למדו מפי השמועה, שזה דם מעשר ודם בכור. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות בכורות פרק א

א. מצוות עשה להפריש כל פטר רחם הזכרים, בין באדם בין בבהמה טהורה בין במין החמור, בין שהיו שלמים בין שהיו טרפות שנאמר "קדש-לי כל-בכור פטר כל-רחם, בבני ישראל באדם, ובבהמה" (שמות יג, ב); וכלן לכוהנים. בכור אדם ובכור חמור נפדין, ופדיונן לכוהן; ובכור בהמה טהורה נשחט בעזרה כשאר קדשים קלים, זורקין דמו ומקטירין אמוריו, כמו שבארנו במעשה הקרבנות, ושאר הבשר נאכל לכוהנים: שנאמר "אף פדה תפדה... אף בכור-שור... לא תפדה קדש הם... ובשרם, יהיה-לך..." (במדבר יח, טו-יח).

ב. בכור בהמה טהורה שהוא בעל מום, בין שנולד במומו בין שנפל בו מום אחר שהיה תמים הרי הוא לכוהן. אם רצה אוכלו בכל מקום, או מוכרו, או מאכילו למי שירצה, אפלו לגוי: מפני שהוא חלין, שנאמר "וכי-יהיה בו מום, פסח או עור... הטמא והטהור יחדו, כצבי וכאיל" (דברים טו, כא-כב); והרי הוא נכסי כוהן.

ג. מצוה להקדיש בכור בהמה טהורה, ויאמר הרי זה קדש שנאמר "תקדיש, לה' אלהיך" (דברים טו, יט); ואם לא הקדישו הרי זה מתקדש מאליו, וקדשתו מרחם היא.

ד. מצוות בכור בהמה טהורה נוהגת בארץ, ובחוץ לארץ. ואין מביאין בכורות מחוץ לארץ לארץ, שנאמר "ואכלת

לפני ה' אלהיך . . . מעשר דגנך תירשך ויצהרך, ובכרת בקרך וצאנך" (דברים יד, כג): ממקום שאתה מביא מעשר דגן, אתה מביא בכור בקר וצאן; וממקום שאין אתה מביא מעשר דגן אין אתה מביא בכור בקר וצאן, אלא יאכל במומו. ואם הביא אין מקבלין ממנו, ולא יקרב; אלא יאכל במומו.

ה. מצוה זו נוהגת בין בפני הבית, בין שלא בפני הבית, כמו מעשר דגן; ואינה נוהגת במקדשין, כשהן בקדשתן קדם שיפדו, בין קדשי מזבח, בין קדשי בדק הבית.

ו. [ו-ז] הכל חייבין בכור בהמה טהורה, פוהנים ולויים וישראלים. ואף על פי שהבכור לכוהן אם נלד לו בכור מקריב דמו ואמוריו כמו שבארנו, ואוכל שאר הפשר בתורת בכור: שנאמר "כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך . . ." (דברים טו, יט). אבל בכור אדם ובכור בהמה טמאה פוהנים ולויים פטורין, כמו שבארנו בהלכות מתנות כהנה.

ז. הבכור נאכל בתוך שנתו, בין תמים בין בעל מום שנאמר "לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה . . . וכי-יהיה בו מום . . . בשעריך, תאכלנו" (דברים טו, כ-כב). ומאימתי מונה לו: אם תם הוא מונה לו מיום שמיני, שהוא ראוי להקרבה. ואם נלד בעל מום, מונה לו מיום שנלד והוא שכלו לו חדשיו, שהרי נראה לאכילה ביום לידתו; אבל אם לא ידע בודאי שכלו לו חדשיו, מונה לו מיום שמיני.

ח. נלד לו מום בתוך שנתו, רשאי לקימו כל שנים עשר חדש; נלד לו מום בסוף שנתו מתר לקימו שלוש שנים מיום שנפל המום, ואף על פי שהוא מתאחר לאחר שנתו. כיצד כגון שנפל בו מום בחמשה עשר יום לפני גמר שנתו, משלימין לו חמשה עשר אחר שנתו. נלד לו מום אחר שנתו אינו רשאי לקימו אלא עד שלוש שנים יום, ויאכל.

ט. הבכור בזמן הזה מניחו עד שיפל בו מום, ויאכל. ועד שלא נראה להראותו לחכם, רשאי לקימו שנים ושלוש שנים. ומה שנראה להראותו לחכם אם נלד בו מום בתוך שנתו, רשאי לקימו כל שנים עשר חדש; נלד אחר שנתו, מקימו שלוש שנים יום.

י. שנה שלבכור היא שנת לבנה תמימה, שנים עשר חדש מיום ליום; ואם היתה שנה מעברת נתעברה לו, ומונה שלושה עשר חדש. נלדו לו שני טלאים, אחד בחמשה עשר שלאדר הראשון, ואחד בראש חדש אדר שני זה שנלד בראש חדש אדר שני כיון שהגיע יום ראשון באדר שלשנה הבאה, עלתה לו שנה. וזה שנלד בחצי אדר ראשון לא עלתה לו שנה, עד חצי אדר שלשנה הבאה: הואיל ונלד בחדש העבור, מונין אותו לו.

יא. עבר ואחר הבכור לאחר שנתו אף על פי שהוא עובר בלא תעשה, אם היה תם הרי זה לא נפסל, אלא מקריבו; ואם היה בעל מום, שוחטו בכל מקום: שנאמר "מעשר דגנך תירשך ויצהרך, ובכרת בקרך וצאנך" (דברים יד, כג), מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה, אף בכור אינו נפסל משנה לחברתה.

יב. אין נותנין את הבכור לכוהן כשיוֹלֵד, שאין זו גְדֻלָּה לכוהן, אלא יטפֵּל בוֹ בְּעָלְיוֹ עַד שְׂיִגְדִּיל מַעַט, וַיִּתְּנֻהוּ לכוהן. ועד כִּמָּה יִשְׂרָאֵל חִיבִין לְהַטְפִּיל בְּבָכּוֹר בְּהֵמָה דָּקָה, שְׁלוֹשִׁים יוֹם; וּבִגְסָה, חֲמִשִּׁים יוֹם. וְאִם אָמַר לוֹ הַכוהן, תִּנְהוּ לִי בְּתוֹךְ זְמַן זֶה, וְאֲנִי אֶטְפֵּל לְעֶצְמִי אֵינֹו רִשְׁאִי לְתַנּוּ לוֹ: שְׁזֵה כִּמּוֹ מְסִיעַ עַל מִתְּנוּתִיו; וּכְבֹּר בְּאַרְנוֹ בְּתְרוּמוֹת, שֶׁהַכוהנים הַמְּסִיעִין בְּבֵית הַגְּרָנוֹת וּבְבֵית הַמִּטְבָּחִים וּבְתוֹךְ הָרוּעִים אֵין נוֹתְנִין לָהֶם מִתְּנוּתֵיהֶן בְּשֹׁכֶר.

יג. הִיָּה הַבָּכּוֹר בַּעַל מוֹם, וְאָמַר לוֹ בְּתוֹךְ זְמַן זֶה, תִּנְהוּ לִי שְׂאֲכָלְנוּ, אוֹ שֶׁהִיָּה תָמִים, וְאָמַר לוֹ תִּנְהוּ לִי, בְּתוֹךְ זְמַן זֶה, שְׂאֲקָרִיבֵנוּ עֲתָה הָרִי זֶה נוֹתְנוֹ לוֹ. וַיִּרְאֶה לִי שֶׁהַבָּכּוֹר, נִתֵּן לְכָל כּוֹהֵן שִׁירָצָה.

יד. כּוֹהֵן שְׂאֲכָל כְּזִית מִבָּכּוֹר תָּמִים חוּץ לִירוּשָׁלַיִם לוֹקָה מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-תוּכַל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֶיךָ, מִעֶשֶׂר דִּגְנוֹךָ וְתִירְשֶׁךָ וַיִּצְהָרְךָ, וּבִכְרֹת בְּקָרְךָ, וְצֹאנֶךָ" (דברים יב, יז). וְכֵן זֶר שְׂאֲכָל כְּזִית מִבָּכּוֹר, בֵּין לִפְנֵי זְרִיקָה בֵּין לְאַחַר זְרִיקָה לוֹקָה: מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּ שֶׁזֶּוֹ אֲזַהֲרָה אֶף לְזֶר שְׂאֲכָל בָּכּוֹר, בֵּין לִפְנֵי זְרִיקָה בֵּין לְאַחַר זְרִיקָה.

טו. הַבָּכּוֹר אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "אֶךְ בָּכּוֹר-שׁוֹר אוֹ-בָכּוֹר כֶּשֶׁב אוֹ-בָכּוֹר עֹז, לֹא תִפְדֶּה" (במדבר יח, יז). וְכֵן אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ כִּשְׁהוּא תָם שְׁכִינִין שְׁהוּא עוֹמֵד לְקָרְבָן, אֵין לְכוֹהֵן בוֹ זְכוּת כְּדִי לְמָכְרוֹ; וּבְזִמָּן הַזֶּה שְׂאִין בֵּית, הוּאִיל וְלֹאכִילָה עוֹמֵד, הָרִי זֶה מִתֵּר לְמָכְרוֹ, וְאֶף עַל פִּי שְׁהוּא תָמִים בֵּין לְכוֹהֵן, בֵּין לְיִשְׂרָאֵל.

טז. בָּכּוֹר בַּעַל מוֹם יֵשׁ לְכוֹהֵן לְמָכְרוֹ בְּכָל זְמַן, בֵּין שְׁלֹא בִּפְנֵי הַבֵּית בֵּין בִּפְנֵי הַבֵּית, בֵּין חַי בֵּין שָׁחוּט; וְכִשְׁהוּא מוֹכֵר בֶּשֶׂר בָּכּוֹר בַּעַל מוֹם מוֹכֵר בְּבֵית אָבִל לֹא בְּשׁוֹק, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהַלְכוֹת אֶסּוּרֵי מְזִבָּח. אָבִל בֶּשֶׂר בָּכּוֹר תָּמִים אֵינֹו נִמְכָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֶּשֶׂר קָדֵשׁ; וְכוֹהֲנִים שֶׁנִּמְנֹו עַל הַבָּכּוֹר, מִתְּרִין לְשַׁקֵּל מִנָּה כְּנֶגֶד מִנָּה.

יז. הַמִּפְשִׁיט בָּכּוֹר בַּעַל מוֹם, הָרִי זֶה מִתֵּר לְהַפְשִׁיטוֹ בְּאַיִזָּה דֶּרֶךְ שִׁירָצָה: אִם רָצָה לְהַרְגִּיל, מְרַגֵּיל. וְכֵן שְׂאֵר פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין אִם רָצָה לְהַפְשִׁיטָן מִן הָרֶגֶל, מִפְּשִׁיט.